

"NASZE ŚRODOWISKO" DZIECIAKOM

Książki Anny i Waldemara Kołaskich z serii "Nasze środowisko" mogą służyć jako pomoc we wprowadzaniu dziecka w świat ekologii i zagrożeń środowiska.

Każda z książek poświęcona jest konkretnemu zagadnieniu (np. *Śmieci czy odpady*, *Dźwięki czy hałasy*, *Lasy nasz zielony skarb* itd.) Pisane przystępnym dla dziecka, językiem zawierają zdjęcia i rysunki działające w odpowiedni sposób na wyobraźnię czytelnika. Ponadto autorzy zachęcają młodego odbiorcę do obserwacji omawianych zjawisk w jego otoczeniu i przeprowadzaniu prostych, ciekawych doświadczeń w domu.

Tworzy to klimat pewnej współpracy z dzieckiem, który dodatkowo wspomaga wprowadzenie do "podręcznika" bohatera o imieniu Grześ. Wędruje on wraz z czytelnikiem przez fascynujący świat odległej jeszcze dziecku przyrody. Razem poznają znaczenie takich słów jak: odpady, kwaśne deszcze, benzyna bezołowiowa, rekultywacja, recykling, utylizacja, kompost, ekran akustyczny, efekt cieplarniany. Uczy również jak ogromną wartość dla człowieka mają wszelkie bogactwa otaczającej nas przyrody, jakimi są np. lasy. Razem z młodym czytelnikiem uczy się rozpoznawać pewne gatunki drzew i roślin. Książki zawierają na końcu podsumowanie. Często jest ono połączone z jakąś łamigłówką, a gwarancją jej rozwiązania jest przyswojenie sobie zawartych w książce wiadomości.

Ponadto Fundacja "Biblioteka Ekologiczna" (która je wydaje) ogłasza różnego rodzaju konkursy (np. na plakaty, zdjęcia, czy ry-

sunki) dzięki temu przedszkolaki bawiąc się w ekologów przyswajają sobie podstawową wiedzę. Być może w przyszłości, z tych na razie tylko bawiących się w ekologów, wyrosną naprawdę mądrzy dorośli, którzy lepiej niż my zaopiekują się naszą planetą. Książki te są godne polecenia nie tylko nauczycielom, ale też rodzicom. Każde dziecko powinno być wprowadzane od najmłodszych lat w sytuację w jakiej znajduje się nasze środowisko, a sytuacja ta nie jest wesoła i aby się nie pogorszyła musimy zacząć działać u podstaw.

Agnieszka Żuchowicz
aga_zuch@op.pl

Autorka jest studentką psychotroniki i aktorką w przedstawieniach edukacyjnych dla dzieci i młodzieży.

Waldemar Kołaski, *Nasze środowisko*, Fundacja "Biblioteka Ekologiczna", Poznań.

- Anna i Waldemar Kołaski, *Nasze środowisko. Lasy nasz zielony skarb*, Fundacja "Biblioteka Ekologiczna", Poznań.
- Anna Kołaska, *Nasze środowisko. Światło i ciepło bez dymiących kominów*, Fundacja "Biblioteka Ekologiczna", Poznań 2000.
- Anna Kołaski, *Nasze środowisko. Dźwięki czy hałasy*, Fundacja "Biblioteka Ekologiczna", Poznań.
- Waldemar Kołaski, *Nasze środowisko. Śmieci czyli odpady*, Fundacja "Biblioteka Ekologiczna", Poznań 1994

KONCEPCJA PROGRAMU PODSTAWOWEJ SZKOŁY WALDORFSKIEJ W KRAKOWIE

Szkoła Waldorfska w Krakowie będzie trzecią w Polsce szkołą stosującą pedagogikę Rudolfa Steinera. Wykorzysta ona 90-letnie doświadczenia istniejących na całym świecie szkół tego typu, nawiąże współpracę z partnerskimi szkołami waldorfskimi w Polsce i w Europie.

Prowadzona będzie przez nauczycieli z wykształceniem wyższym pedagogicznym, którzy ukończyli Podyplomowe Studia Edukacji Niezależnej na Uniwersytecie Warszawskim.

Pierwsza szkoła tego typu, utworzona zgodnie ze wskazaniami R. Steinera, powstała w 1919 r. w Niemczech (Stuttgart). W 1923 r. otworzono szkołę w Holandii, w 1925 r. w Anglii, w 1926 r. w Szwajcarii, Norwegii, Portugalii i na Węgrzech. Rozwój tych szkół zahamował hitleryzm; zostały zamknięte nie tylko szkoły w Niemczech, ale także w kolejno okupowanych przez Niemców krajach. Po wojnie szkoły steinerowskie stały się ruchem międzynarodowym. Obecnie w Europie istnieje ok. 500 takich szkół, a ich ilość na wszystkich kontynentach sięga 800 i stale wzrasta.

Każda szkoła waldorfska jest szkołą ogólnie dostępną, obejmującą nauczanie od przedszkola do klasy 12. Dążeniem szkół steinerowskich jest objęcie nauczaniem dzieci z najróżniejszych grup, niezależnie od pochodzenia, środowiska, stanu zamożności rodziców, narodowości czy wyznawanej religii. Dlatego ważne jest zapoznanie dzieci z najbliższym otoczeniem, światem przyrody i ze światem kultury. W tym celu w ramach nauczania wielu różnych przedmiotów opowiada się dzieciom i dużo. Na lekcjach historii i przyrody np. konfrontuje się je z bogactwem i różnorodnością różnych kultur oraz grup narodowościowych we własnym społeczeństwie. Szkoła opiera się na chrześcijańskich podstawach, ale jest otwarta na wszystkie światopoglądy i kieruje się dziedzictwem kultury europejskiej. Charakterystyczne dla tej pedagogiki jest zharmonizowanie na wszystkich poziomach nauczania zajęć intelektualnych i manualnych tak, że możliwy jest wszechstronny rozwój młodego człowieka.

Celem szkoły jest pomóc dziecku w jego rozwoju, w procesie dochodzenia do poznania samego siebie, w drodze prowadzącej do odkrycia celu własnego życia i do wykształcenia samodzielnego sądu oświeceniowego.

Osiąga się to poprzez:

- pomoc w utrzymywaniu jednolitej linii rozwojowej u dzieci od wczesnego dzieciństwa (4 lata) do dorosłości (18 - 19 lat);
- stymulowanie możliwości wszechstronnego rozwoju, a więc rozwijanie woli (dzięki kształceniu umiejętności manualnych i ruchowych), rozwijanie życia uczuciowego (dzięki ukierunkowaniu na życie społeczne, nasycaniu całego materiału nauczania sztuką i czynnemu uprawianiu różnych dziedzin ekspresji artystycznej) oraz rozwijanie myślenia (sprawności intelektualnej);
- praktyczne zapoznanie dzieci z otaczającym światem, ze światem przyrody: kosmosem, globem ziemskim (rozwijanie świadomości ekologicznej), człowiekiem i społeczeństwem;
- stymulowanie uzdolnień drzemających w dzieciach, żeby jako dorośli mogli pracować, dysponując pełną inicjatywą, bogatą wyobraźnią i samodzielnym sądem;
- rozwijanie w dzieciach uczuć wdzięczności, czci i miłości wobec innych ludzi i wszystkich istot żywych;
- uczenie takich form współżycia w grupie społecznej, które są wyrazem akceptacji równości ludzi i są wolne od piętna sądów wartościujących i hierarchizujących;
- takie posługiwanie się materiałem nauczania, by służył jako środek w drodze do celu, którym jest czuwanie nad dorastaniem dzieci do świadomości własnego człowieczeństwa; do zrozu-

mienia, że własny rozwój jest możliwy wyłącznie dzięki związkowi z innymi ludźmi;

- takie kształtowanie przebywania dzieci w szkole, aby odczuwały ten czas jako radosny i spędzały go na pracy pełnej zaangażowania i entuzjazmu.

Program waldorski ułożony jest nie z punktu widzenia ilości różnych treści, które ma opanować uczeń, ale z punktu widzenia potrzeb rozwojowych dziecka, którym stara się wyjść naprzeciw. Priorytetem nie jest wyłącznie przekazywanie wiedzy. Wiedza i treści nauczania nie są celem samym w sobie, ale są traktowane jako środki wiodące do celu, którym w pedagogice waldorskiej jest wspieranie młodego człowieka w jego własnym rozwoju. Związana z wiedzą aktywność kognitywna stanowi obok sfery aktywności uczuć i sfery wolicjonalnej jedną z trzech głównych form przejawu naszego życia wewnętrznego i dlatego nie może być traktowana jako aktywność uprzywilejowana, ale jako równouprawniona. Podstawową kwestią są odpowiednie wzajemne proporcje i relacje. Nie chodzi więc o "odsuszenie" wiedzy jako takiej, ale o ustawienie jej w takiej relacji i proporcji do innych obszarów życia wewnętrznego, aby stawała się czynnikiem harmonijnego, a nie tylko cząstkowego rozwoju duszy młodego człowieka. ■

Katrin Sobik

*Stowarzyszenie Wolna Szkoła Waldorska w Krakowie
Królowej Jadwigi 327, 30-210 Kraków
tel. 0-12/425 16 75*

e-mail: waldorskie@akcja.pl, www.waldorskie.akcja.pl

PIERWSZE DEMOKRATYCZNE PRZEDSZKOLE W POLSCE

Z największą przyjemnością informujemy, że z dniem 1.9.2004 otwieramy pierwsze demokratyczne przedszkole w Polsce. Zainspirowani kilkoma alternatywnymi projektami edukacyjnymi oraz osiągnięciami psychoedukacji w Polsce i na świecie pragniemy stworzyć podobny model przedszkola w Polsce.

Nasza wizja:

Nauczyciele odnoszą się do dzieci z szacunkiem i traktują ich jak dorosłych, uznając ich prawa na równi ze swoimi. Wszystkie zasady i reguły są tworzone wspólnie przez ludzi, których one dotyczą: dzieci, nauczycieli, rodziców i administrację. Zasady ustalamy zgodnie z modelem socjokracji, w którym - oprócz tego, że wszyscy uczestnicy mają takie same prawo do głosowania - są także uszanowane głosy mniejszości, poprzez stosowanie zasady konsensusu.

Dzieci mogą nauczyć się szanować swoją i czyjąś autonomię i niezależność a także zrozumienia sensu tego, czego się uczą. Nauczyciele pomagają dzieciom zgłębiać ich naturalne zainteresowania. Chcemy przy tym, aby dzieci nauczyły się uczyć, znalazły przyjemność w uczeniu się i robiły to przez całe swoje życie, a nie tylko w szkole czy w przedszkolu.

Program jest zaprojektowany tak, aby:

- rozwinąć zdolność do samodzielnego myślenia i odpowiedzialność (R. Semler, M. Rosenberg)
- promować demokrację opartą na współpracy zamiast współzawodnictwa
- uczyć rozwiązywania konfliktów i porozumiewania się z innymi opartego na wzajemnym poszanowaniu i inteligencji emocjonalnej (M. Rosenberg, T. Gordon)
- stworzyć partnerstwo pomiędzy dziećmi, nauczycielami i rodzicami
- stworzyć społeczność edukacyjną, w której wszyscy będą wносить wkład w naukę i dobrobyt innych
- uczyć bycia kreatywnym, elastycznym, zdolnym do podejmowania wyzwań
- uczyć się empatycznego kontaktowania się z nie tylko z członkami własnej rodziny, ale z innymi ludźmi a także z naturą czy ze zwierzętami
- utrzymywać porządek i bezpieczeństwo

Sprawdzone modele szkół i przedszkoli oraz ludzie, którzy nas inspirują:

- Szkoły NVC w Szwecji i Izraelu, <http://www.cnvc.org/pedproj.htm>
- Szkoła z przedszkolem "Lumiar" w Brazylii, <http://www.lumiar.org.br>
- Projekt Edukacyjny Reggio Emilia - przedszkola w USA, Europie, <http://zerosei.comune.re.it>
- J. Korczak, W. Eichelberger, A. Faber i E. Mazlich, T. Gordon, M. Rosenberg

Oplaty za przedszkole:

Kierując się zasadami harmonijnego konsensusu, pragniemy osiągnąć z Państwem porozumienie również w kwestii opłat za przedszkole. Pragniemy otrzymywać pieniądze na zasadzie dobrowolnej dotacji, którą będą chcieli Państwo przekazać z przyjemnością, dla wsparcia naszej działalności. Chcemy, aby przedszkole było dostępne dla wszystkich zainteresowanych, bez względu na ich możliwości finansowe.

Jednocześnie sugerujemy wysokość dotacji, która odzwierciedla sumę, jaką chcielibyśmy otrzymać dla podtrzymania i rozwoju naszej działalności. W związku z tym prosimy złożyć propozycję dopasowaną do Państwa możliwości finansowych. Ze względu na nową formę funkcjonowania przedszkola, będziemy prawdopodobnie w pierwszej kolejności rozpatrywać propozycje z większymi dotacjami, co nie wyklucza przyjęcia innych dzieci. Z chwilą uzyskania wsparcia ze strony innych instytucji będziemy wspierać zainteresowane osoby.

Raporty finansowe będą dostępne do wglądu, w celu stworzenia przejrzystej i pełnej zaufania atmosfery.

Dla zainteresowanych będziemy oferować warsztaty na temat zarządzania finansami, których celem jest funkcjonowanie z poziomu obfitości a nie niedostatku.

Sugerowane obecnie wysokości dotacji: czesne 780 zł na miesiąc, wpisowe 800 zł.

Prosimy o przekazanie tej informacji osobom zainteresowanym.

Kontakt:

Przedszkole "Słoneczna Rodzina"
ul. Popieluszki 14, Warszawa
tel. 0-22/4255514

tel. 0508 069 936 Waldemar Piasecki (inicjator)
tel. 0502 035 574 Agnieszka Mrozik (dyrektor)
słonecznarodzina@o2.pl, www.słoneczna.republika.pl

MIEJSCE I ROLA PRZEDSZKOLA W EDUKACJI EKOLOGICZNEJ DZIECI

Jednym z nowych zadań wychowania dzieci z myślą o przyszłości jest kształcenie ekologiczne. Poznanie otaczającego środowiska przyrodniczego, wiedza o ochronie i przeciwdziałaniu degradacji środowiska, a także kształtowanie szacunku do pięknych, polskich krajobrazów, staje się "wyzwaniem" współczesnej edukacji. Jest to szczególnie ważne w dobie intensywnego rozwoju gospodarczego, eksplozji demograficznej i ciągle postępującego zniszczenia środowiska. Obecnie istnieje wiele sfer ludzkich działań, których niechciane i najczęściej nieprzewidywalne skutki uboczne składają się na zagrożenie środowiska człowieka lub nawet zagrożenie życia na Ziemi. Wszyscy zdajemy sobie sprawę z tego, że problem ekologiczny ma dzisiaj charakter powszechny i totalny. Musimy uświadomić sobie także to, że każde ludzkie działanie ma swój wymiar ekologiczny. Rozwiązywanie nabrzmiałych problemów, wobec których stała się współczesna ludzkość, nie jest możliwe bez szerokiego udziału edukacji na wszystkich szczeblach i poziomach kształcenia.

Z wychowaniem uwzględniającym zasady ekologii nie wolno się spóźniać.

Ważną rolę w kształtowaniu i wychowaniu środowiskowym odgrywają momenty uczuciowe, etyczno-moralne i estetyczne otaczające naturę. Już na progu edukacji dziecka pojawia się pilna potrzeba rozwijania wrażliwości ekologicznej, rozumianej jako zdolność dostrzegania i reagowania na potrzeby środowiska i jego walory. Aby jednak wrażliwość taka mogła się rozwijać, dziecko musi zostać należycie uświadomione, musi posiadać elementarny zakres wiedzy z tej dziedziny.

W podnoszeniu świadomości ekologicznej, której ukształtowanie stało się wyzwaniem naszych czasów, decydującą rolę powinno spełniać zarówno przedszkole jak i szkoła. Nadrzędnym celem powinno być kształtowanie kultury ekologicznej młodego pokolenia. Do osiągnięcia tego celu prowadzi zarówno rzetelna wiedza, ukazująca problematykę dynamiki środowiska, jak i cały zespół oddziaływań wychowawczych wyrabiający właściwy szacunek do przyrody i jej praw.

Według K. Salwerowicza (1998), w procesie edukacji ekologicznej, nauczyciel już od przedszkola powinien wykorzystywać naturalną ciekawość świata dzieci do rozwijania trwałych zainteresowań przyrodniczych;

- umożliwić bezpośredni kontakt z przyrodą;
- rozwijać wrażliwość ekologiczną;
- kształcić umiejętność obserwacji i umiejętność dostrzegania w przyrodzie bogactwa form, kształtów, barw i harmonii;
- uświadomić skutki niszczącego działania człowieka;

- wdrażać dzieci do praktycznego działania w procesie poznawania przyrody i jej ochrony;
- preferować wartości i styl życia zgodny z zasadami ekorozwoju.

Ogromne zadania stoją przed nauczycielem, który powinien stworzyć takie warunki, aby dziecko w kontakcie z przyrodą doznawało jak najwięcej przeżyć, gdyż rozwijanie u małego dziecka świadomości ekologicznej prowadzi do rozwoju względnie trwałych postaw wobec przyrody.

Przyroda z jej różnorodnością i bogactwem stanowi dla dziecka ogromny potencjał poznawczy, wzrusza go i zadziwia. Bliskość świata przyrody stwarza możliwość jego odbioru wszystkimi zmysłami, pobudza do działania, zaspakaja intelektualne i emocjonalne potrzeby dziecka. Przyroda, która znajduje się w zasięgu ręki, stanowi dla dziecka niewyczerpane źródło inspiracji, fascynacji, refleksji i dociekliwych pytań. Rozbudza ona najlepsze, humanitarne uczucia, czyni dziecko wrażliwym na jej krzywdę, a także na jej piękno.

Chcąc rozwijać pozytywne postawy wobec przyrody, nauczyciel powinien organizować wiele zajęć w formie wycieczek i spacerów, umożliwiać dzieciom poznawanie różnych ekosystemów w różnych porach roku, tak, aby dzieci doznawały głębokich wrażeń i przeżyć emocjonalnych.

Cel tych oddziaływań jest jasny, wytworzone pozytywne postawy wobec środowiska powinny być na tyle trwałe, aby w dorosłym życiu każde dziecko nadal kierowało się ich wskazówkami. ■

LITERATURA:

- Frączczakowie E. i J., *Edukacja ekologiczna dzieci w wieku przedszkolnym*, Kujawsko-Pomorskie Studium Edukacyjne, Bydgoszcz.
- Salwerowicz K., *Potrzeby a możliwości edukacji ekologicznej, "Życie Szkoły"* nr 5/1998.

mgr Joanna Elias, mgr Iwona Koział i mgr Teresa Smyrkowska
MP nr 28 w Sosnowcu
ul. Kruczkowskiego 9, 41-219 Sosnowiec
tel. 0-32/266-52-42
mgr Edyta Kowalska
PM nr 45 w Sosnowcu, ul. Kisielewskiego 4a
41-219 Sosnowiec
tel. 0-32/263-15-11

LEŚNE WYPRAWY PRZEDSZKOLAKÓW

Jednym z celów wychowania przedszkolnego jest rozwijanie u dzieci pozytywnego stosunku do otaczającego świata przyrody. Jest to bardzo ważne, szczególnie teraz w dobie degradacji i zanieczyszczenia środowiska.

Dziecko już od najmłodszych lat uczy się szacunku do przyrody, dbania o nią i wie, że przyroda jest niezbędna do życia.

W naszym przedszkolu, dzięki realizacji programu autorskiego, dzieci poznają środowisko, począwszy od najbliższego otoczenia: dom, przedszkole, park, las, staw. To poznawanie odbywa się poprzez zmysły: wzrok, słuch, dotyk, smak oraz poprzez własne działania dzieci w danym środowisku.

Edukacja ekologiczna obejmuje wszystkie grupy wiekowe.

Jedną z atrakcji dla naszych dzieci są wycieczki do lasu, dzięki którym zdobywają one wiele doświadczeń. Jeden z takich wyjazdów odbył się jesienią. Pogoda była piękna, wymarzona na spacer i poszukiwanie jesiennych skarbów. Dzieciom bardzo podobał się jesienny pejzaż lasu - mnóstwo kolorów w promieniach słońca, szum drzew i śpiew ptaków. Taki obraz nasze przedszkolaki widują rzadko, dlatego było to dla nich niesamowitym przeżyciem.

Dzieci zbierały szyszki, krótkie gałązki, kolorowe liście, oglądały muchomory, paprocie, mech. Przedszkolaki mogły dotknąć korę drzew, przytulić się do niej, wdychać leśne powietrze oraz usłyszeć leśne odgłosy.

Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się zabawy z lupą - dzieci z bliska oglądały układ nerwów liści, zagłębienia w korze. Podglądaliśmy leśne owady; próbowaliśmy znaleźć mrówki, chrząszcze, biedronki. Udało nam się zobaczyć ślimaki, które niestety szybko chowały się do skorupki.

Następnie dzieci zostały podzielone na trzy grupy, które miały do wykonania zadania:

- "Paleta barw" - to zadanie pierwszej grupy: dzieci przyklejały na tekturkę to, co znalazły pod stopami (ściółkę, małe patyczki, kolorowe listki itp.).
- "Mikroświat pod stopami" - zadanie drugiej grupy polegało na odrysowaniu stopy na kartce i wycięciu jej. Następnie dzieci kładły wycięty szablon buta w wybranym miejscu i rysowały to, co widzą na ziemi (trawa, liście, kwiaty, grzyby, owady itp.).

- "Kora drzew" - dzieci przykładały kartkę do kory drzewa i odbijały jej fakturę za pomocą kredki.

Kiedy wszystkie zadania zostały wykonane, dzieci dzieliły się przeżyciami i doświadczeniami pokazując swoje prace.

Każde dziecko znalazło sobie przyjaciela - drzewo, któremu nadało imię, rozmawiało z nim, głaskało, obejmowało... Niesamowitym przeżyciem była zabawa z szarfami - dziecko obejmowało drzewo szarfą i odchylając się do tyłu widziało świat "do góry nogami".

Na koniec bawiliśmy się w "Arkę Noego" - każde dziecko wylosowało ilustrację przedstawiającą zwierzę (psa, kurę, małą, konia, lwa, papugę itp.). Zadaniem dzieci było odnalezienie swojej pary za pomocą wydawanych dźwięków oraz gestów. Śmiechu było co niemiara i wszystkie pary się odnalazły.

Dzieci wróciły do przedszkola radosne, pełne nowych wrażeń

ZIEMIA - PLANETA, NA KTÓREJ ŻYJEMY EKOSYSTEM ŁĄKA - ĆWIERĆLAND EKOLOGICZNY SCENARIUSZ PRZEBIEGU UROCZYSTOŚCI

W dzisiejszych czasach Ziemia choruje. Woda nie nadaje się do picia, dym zanieczyszcza powietrze, a żywność często ulega zatruciu. Zużyte opakowania i wszelkiego rodzaju odpadki zaśmiecają ulice. Działalność człowieka może niszczyć przyrodę. Jeśli nie będziemy chronić gleby, lasów i rzek, życie na Ziemi zostanie zagrożone.

1. Cel spotkania - wyjaśnienie.

22 kwietnia Światowy Dzień Ziemi.

Dzień Ziemi to święto planety obchodzone w kwietniu pod hasłem uczynienia naszego świata lepszym miejscem do życia.

Ratujmy naszą planetę!!! Nie warto mieszkać na Marsie, nie warto mieszkać na Wenus. Na Ziemi jest życie ciekawsze - powtarzamy to każdemu, bo Ziemia to wyspa zielona, wśród innych, dalekich planet. To dom jest ludzi i zwierząt, więc musi być bardzo zadbane.

2. Powitanie

Witam serdecznie w Krainie Krasnoludkowo, powiat Łąka. Pozdrawiam wszystkich na łące:

- czerwonych
- zielonych
- niebieskich
- żółtych

Wszyscy już są - witam Was, zaczynamy, już czas.

3. Czytanie bajki - część 1.

Gdzieś w łąkowskim powiecie leży sobie mała miejscowość Krasnoludkowo. Mieszkają tam łąkowe Krasnale. Łąkowe Krasnale to naród bardzo malutki. Zaś nosy mają wielkie, a to od ciągłego wąchania kwiatów na łące.

Krasnale mieszkają w malutkich domkach, wykopanych w ziemi przez krety. W każdym takim domku żyje tata krasnal, mama krasnalowa i dzieciątka-krasnalątka.

Ich miejscowość podzielona jest na 4 części.

W pierwszej rośnie wszystko to, co jest zielone: trawa, drzewa, zielone są też Krasnale i Krasnalątka.

W drugiej rośnie i żyje wszystko, co jest czerwone: maki, biedronki, czerwone są Krasnale i Krasnalątka.

W trzeciej części osady wszystko jest żółte: mleczce, pszczoły, Krasnale i Krasnalątka; a w czwartej wszystko co rośnie jest niebieskie: bławatki, niezapominajki... Niebieskie są też Krasnale i Krasnalątka.

W Krasnoludkowie małe Krasnalątka uczą się tylko rzeczy najistotniejszych: w osadzie zielonej liczy się tylko kolor zielony, w czerwonej - czerwony, w żółtej - żółty, w niebieskiej - niebieski.

Tak więc w części czerwonej dniem i nocą fruują transparenty "Kolor niebieski, zielony, żółty to oszustwo - tylko czerwień jest pra-

wdziwa". I rozlega się piosenka makowa - hymn dzielnicy czerwonej.

Taką lekcję przyrody dzieci na pewno będą pamiętały długo. Dzieci zrozumiały, że przyroda jest źródłem życia, że wszystko w przyrodzie ma swoje miejsce i nie wolno tego niszczyć. Taki stosunek do przyrody będzie miał odzwierciedlenie w dorosłym życiu dziecka, które będzie się starało żyć zgodnie z zasadami i postawami ukształtowanymi w wieku przedszkolnym. ■

mgr Edyta Kowalska, mgr Małgorzata Kaszuba-Mucha

*Miejskie Przedszkole nr 45 w Sosnowcu
ul. Kisielewskiego 4a, 41-219 Sosnowiec*

tel. 0-32/263-15-11

mgr Iwona Koziak

*Miejskie Przedszkole nr 28 w Sosnowcu
ul. Kruczkowskiego 9, 41-219 Sosnowiec*

tel. 0-32/266-52-42

wdziwa". I rozlega się piosenka makowa - hymn dzielnicy czerwonej.

W żółtej części krzyczy megafon: "trawy, maki i bławatki są okropne - tylko mleczce się liczą".

A w zielonej stoi strach na wróble i woła "Będziecie zieloni".

Żółtego dnia" pozdrawiają się Krasnale w kraju żółtym, bo przecież tylko ich łąka jest najpiękniejsza. Czasami siadają i marzą. Oczywiście ich marzenia mają żółtą barwę.

W dzielnicy maków, gdy zapada zmrok i w domach zapalają się czerwone lampy, krasnale siadają i patrząc w dal wdychają. A wszystkie ich westchnienia mają kolor czerwony.

W niebieskiej części osady Krasnalątka łapią się za ręce i wymyślają różne rzeczy, a wszystko ma kolor bławatków i niezapominajek.

W dzielnicy zielonej największą radość sprawia jazda na koniku polnym. Fajna jest też zabawa w żabki. Natomiast liczenie traw jest nudne.

Zadaniem dorosłych Krasnali w każdej z dzielnic jest odnawianie każdego ranka kredowych granic. Mieszkańcy poszczególnych dzielnic bardzo się nie lubią nawzajem i kiedy tylko mają okazję to nawzajem sobie dokuczają. Kiedy zapada noc, mieszkańcy Krasnoludkowa przerzucają przez granice swoich osad śmieci, butelki i odpady, a wszystko po to, aby zrobić sąsiadom na złość.

4. Wielka parada przedstawienie mieszkańców i swoich krain.

5. Zabawa przy piosence "Zielona kraina".

6. Układanie własnego zawołania - hasła, prezentacja.

7. Układanie zdań z rozsypanki literowej: "Nasz kolor najpiękniej wygląda na łące".

8. Zabawa "Krasnal do Krasnala".

Dobieramy się w pary. Włączamy muzykę. Osoba bez pary (prowadzący) wydaje polecenia, np. "plecy do pleców", "łokiec do kolana" - wszyscy tańczą. Na hasło: "Krasnal do Krasnala", trzeba szybko zmienić partnera.

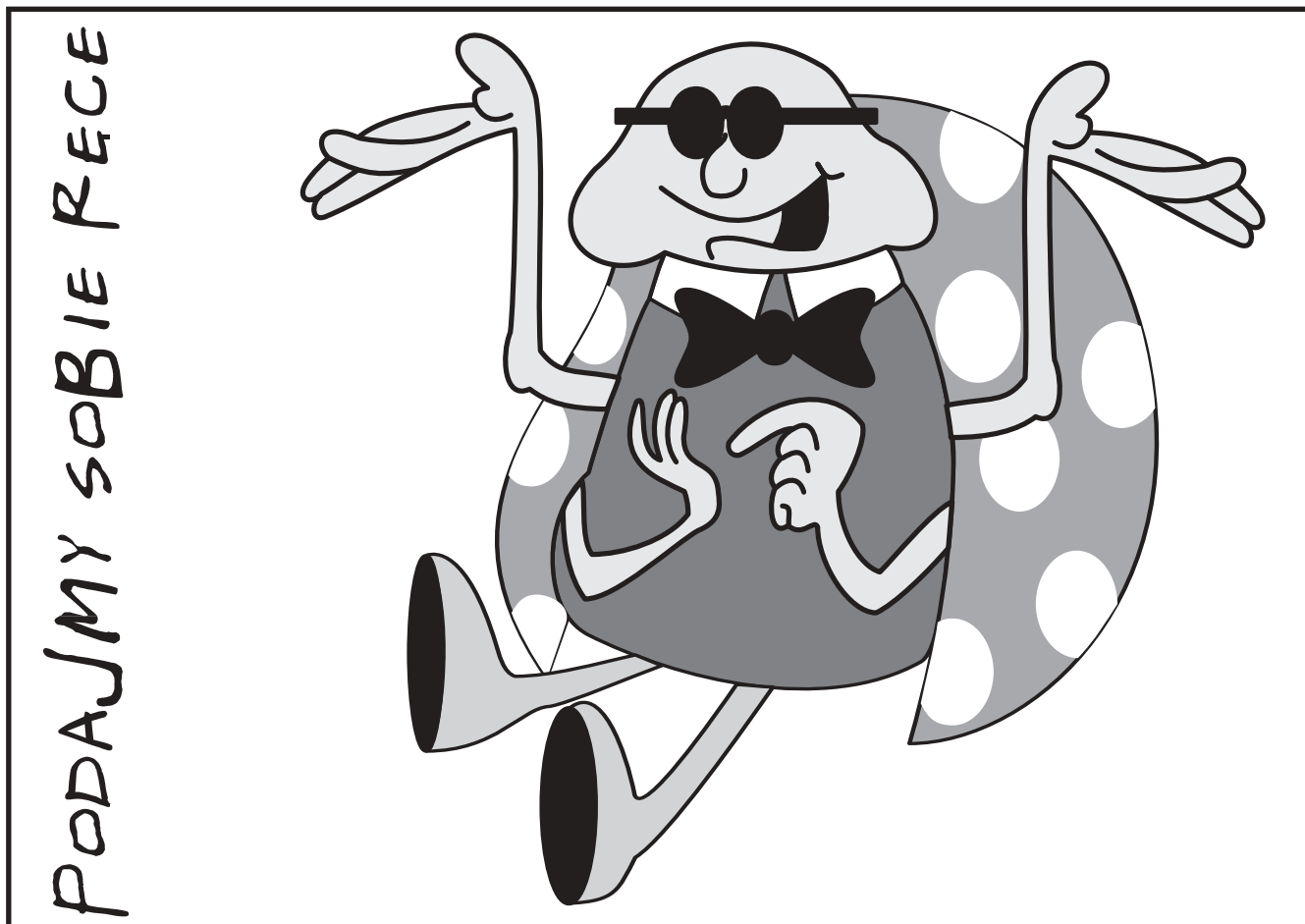
9. Działania matematyczne "Matematyka i motyle" - rozwiązywanie i odczytywanie działań.

10. Ozdabianie motyli według swoich kolorów - działalność plastyczna.

11. Zabawa przy piosence "Maluj motyla".

12. Bajka cz. 2

Pewnego dnia zdarzyło się coś zdumiewającego. W środku zielonej dzielnicy wyrosła żółta róża, była bardzo piękna, lecz dorosłe Krasnale przechodząc obok niej wykrzywiały buźki, robiły brzydkie miny, bo róża była żółta. Szybko zjawiała się krasnokudkowa policja i szpadlami usunęły różę.

Wszystkim małym Krasnoludkom zrobiło się bardzo smutno. Dorosłe Krasnale dalej zaśmiewały sobie nawzajem osady, gromadząc swoje śmieci u swoich sąsiadów.

Nagle wszystkie małe krasnoludki z czerwonej dzielnicy pobiegły do miejsca, gdzie graniczą ze sobą wszystkie dzielnice, a gdzie śmieci było najwięcej. Krasnale z dzielnic niebieskiej, żółtej i zielonej też tam przybiegły. Gdy już wszyscy się spotkali i patrzyli się na siebie, zaczęli się do siebie uśmiechać. Dołączyły do nich również duże Krasnale. Jeden Krasnal rozstał nogą kredową granicę, podniósł paperek i wrzucił do swojego kosza. Inni zrobili to samo, wszyscy zaczęli sprzątać śmieci, bo zaśmiecona łąka wyglądała bardzo nieładnie. Poza tym śmieci bywają niebezpieczne i zagrażają zdrowiu.

Łąkowe Krasnale szybko posprzątały śmieci i na czystej łące zaczęły się obejmować - żółte, zielone, czerwone, niebieskie, obdarowywali się swoimi kolorami. Zaczęli się bawić, zapomnieli o dzielących ich granicach. Nigdy wcześniej nie było tak radośnie i wesoło.

11. Zabawa pt.: "Lot na owadzie" (wykorzystaliśmy nagranie tańca "Samolot")

Jak wiecie, Krasnale są malutkie, a trawa jest wysoka. Dlatego, aby zobaczyć całą swoją łąkę, Krasnale muszą poprosić o pomoc owady, których jest mnóstwo na łące.

Instrukcja lotu:

- Dwa razy głaszczemy owada prawą ręką po głowie, mówiąc przy tym: "bzyk, bzyk" - prosimy go by poleciał.
- Dwa razy głaszczemy owada lewą ręką, mówiąc: "bzyk, bzyk"
- Rozglądamy się na boki (w lewo, w prawo, w lewo), przesłaniając oczy ręką, by sprawdzić, czy już się wzbiliśmy w powietrze. Ponieważ owad rzadko odlatuje od razu, powtarzamy wszystko jeszcze raz.
- Teraz już wzbiliśmy się w powietrze. Lecimy nad łąką i machamy rękami, żeby owadowi było lżej.

- Kiedy nasz owad się zmęczy, lądujemy na kwiatku. - Powtarzamy wszystko jeszcze raz.

14. Wymieszanie kolorów - zrywanie granic wiersz pt.: "Podajmy sobie ręce".

*Podajmy sobie ręce,
nie kłóćmy się już więcej
musimy się odnaleźć,
by przyjaciół znaleźć.*

15. Przeczytanie listu od Łąkowych Krasnali:

Łąkowe Krasnale mają ogromną prośbę do dzieci i dorosłych, by nie wyrzucali śmieci, gdzie popadnie. Przecież w końcu sami wymyślili kosze i worki na śmieci. Krasnale przysłały specjalnie list do Was. Posłuchajcie:

*Kochani ludzie!
Aby na świecie było ładnie,
Nie rzucaj śmieci, gdzie popadnie.
I po zabawie sprzątaj sam
Taką ja prośbę, Krasnal, mam.
Z pozdrowieniami
Łąkowe Krasnale.*

16. Wspólny taniec - "Krasnoludkowy rock and roll" - taniec integracyjny.

17. Wspólne sprzątnięcie.

18. Zakończenie.

*mgr Małgorzata Kaszuba-Mucha, mgr Edyta Kowalska, mgr
Beata Witko i mgr Katarzyna Nizioł
Miejskie Przedszkole nr 45 w Sosnowcu
ul. Kisielewskiego 4a
41-219 Sosnowiec
tel. 0-32/263-15-11*

Z EKOLOGIĄ NA TY

Szkoła Podstawowa w Przyborowie (Woj. Wielkopolskie) jest położona w cudownej scenerii zalewu "Radzyny". Jej dyrektorem jest p. Renata Dziamska. W szkole pracuje 5 nauczycieli i działa kółko ekologiczne "Mali Ekolodzy", do którego należą prawie wszyscy uczniowie. Już od wielu lat mobilizujemy naszych uczniów do podejmowania akcji na rzecz ochrony naszego środowiska naturalnego, włączając się do corocznych akcji sprzątania świata, których celem jest nauczenie dzieci kultury bycia, wyrobienie nawyków wrzucania do kosza papierków i innych rzeczy, bo przecież wiadomo nam wszystkim, iż jeżeli osoba jako małe dziecko będzie pamiętała, gdzie jest miejsce torebek po cukierkach czy innych skrawków papieru, to jako dorosły człowiek będzie miała już wpojone, że wszystkie te rzeczy wrzuca się do kosza.

Już od lat organizujemy akcje zbierania makulatury, tłumacząc dzieciom, iż wyprodukowanie 1 tony papieru wymaga ścięcia prawie 17 drzew, zanieczyszczenia wody, zużycia ogromnych ilości energii i tym sposobem docieramy do nich, do ich rodziców, którzy skrzętnie gromadzą makulaturę w domach i następnie, przynosząc ją do szkoły, dają możliwość rozwoju naszej placówce, gdyż za pieniądze uzyskane z tej sprzedaży kupujemy sprzęt dla szkoły lub inne potrzebne rzeczy.

Inna ekologiczna działalność to zbieranie puszek aluminiowych. W tej sprawie też odnosimy się do dziecięcej wyobraźni, umieszczając na szkolnej ekologicznej gazecie napis: *Jeżeli każdy Polak wyrzuci jedną puszkę po napoju lub dezodorancie, to w ciągu roku powstanie góra odpadów o objętości ok. 90 000 m³ jest to objętość 10 budynków szkolnych.* To działa na dziecięcą wyobraźnię - dzieci przynoszą puszki! Sprzedane na koniec roku, także zasilają budżet szkoły i wracają do uczniów w postaci rzeczowej.

Inny napisem, który można zobaczyć na naszej wcześniejszej wspomnianej ekologicznej gazecie to: *Srebro jednej baterii alkalicznej może spowodować skażenie 1 m³ ziemi lub 400 l wody.* I to już jest bodziec do kolejnej akcji w naszej szkole - zbiórki baterii. W tym roku przyłączyliśmy się do ogólnopolskiej akcji organizowanej przez firmę REBA, której celem jest zbiórka baterii różnego typu, od najmniejszych do 0,5 kg akumulatorów. Tutaj też nas ekologiczne dzieciaczki nie zawiodły. Zbieramy już od października baterie, a dodatkowym impulsem jest to, że w tym konkursie można wygrać komputer dla szkoły, co jest dla nas ważne, bo mamy tylko dwa a nasze dzieci kochają informatykę, jednak małej szkole trudno pozyskać sponsora lub fundusze. W listopadzie byliśmy już o krok od zdobycia tej nagrody - zebraliśmy ok. 3 kg w przeliczeniu na jednego ucznia i zdobyliśmy drugie miejsce. Dostrzegamy jednak i inne plusy tej akcji, dotarliśmy do wielu zakładów, które wyrzucają baterie do kosza, poprosiliśmy, aby je dla nas odkładali, a inni dziękowali, że znalazł się ktoś, kto odbierze od nich te, które już wiele czasu gromadzili.

W naszej miejscowości znajdują się pojemniki do segregowania śmieci, które pozwalają zachować czystość naszego otoczenia.

Zbieraliśmy też kasetny, które oddawaliśmy do Koła Łowickiego, aby zimą służyły jako karma dla zwierząt.

Działania wychowawcze też mobilizują dzieci do aktywnego włączenia się w ww. akcje, gdyż na koniec roku, w zależności ile makulatury, puszek czy baterii dziecko przyniesie, otrzymuje punkty, które są doliczane do oceny z zachowania.

W tym roku, z okazji Święta Ziemi, zorganizowaliśmy w naszej szkole konkurs piosenki ekologicznej, który dał dzieciom okazję do przyswojenia sobie pewnych treści ekologicznych poprzez śpiew i zabawę.

Nie zabrakło też w tym dniu inscenizacji o treściach ekologicznych. Były to *Jaś i Małgosia w wersji proekologicznej*, przedstawione przez uczniów klasy IV oraz *Ballady w wersji proekologicznej* przedstawiona przez uczniów klasy VI. Posprzątałyśmy też naszą okolicę, a na koniec zrobiliśmy ognisko nad naszym wspólnym zalewem.

Chciałabym, aby ten artykuł zachęcił te szkoły, które jeszcze nie

podjęły tego typu akcji, aby przemyślały czy nie warto chronić swojego środowiska ucząc w ten sposób dzieci miłowania przyrody.

Dołączam też scenariusz lekcji ekologicznej, którą realizowałam w naszej szkole. ■

Katarzyna Gorzelana

Szkoła Podstawowa im. Arkadego Fiedlera w Przyborowie

Przyborowo 30

64-500 Szamotuły

e-mail: kasiagorzelana@wp.pl

Aurotka jest nauczycielką religii i wychowania do życia w rodzinie oraz opiekunka Koła Ekologicznego "Mali Ekolodzy" w Szkole Podstawowej w Przyborowie.

EKOLOGIA DLA NAJMŁODSZYCH

Książka *Ekologiczna edukacja przedszkola* była pisana pod redakcją dr Elżbiety Jaszczyszyn we współpracy z nauczycielami blisko czterdziestu przedszkoli. Dzięki temu znakomicie spełnia rolę pomocy edukacyjnej.

Podzielona na III rozdziały:

Rozdział I. *Założenia programowe ekologicznej edukacji przedszkolnej.* Dotyczy on samego wprowadzenia dziecka w świat ekologii czyli o czym warto pamiętać pracując nad "kształtowaniem postawy ekologicznej".

Rozdział II. *Okazje ekologiczne* stanowi klarowny opis 41 zajęć, przybliżający dziecku najbliższe środowisko. Przykładowe tematy to: *Drzewo to mój przyjaciel, Czy śnieg jest czysty?, Słońce - życiodajna gwiazda, Co wiesz o szkodliwości dymu, kurzu, hałasu i spalin, Polubić ciszę.* Każde z ćwiczeń ma wyraźnie określone: cel ogólny i organizacyjny, przedmiot odkrycia dziecka, punkt wyjścia zajęć, zadania, doświadczenia i wnioski, warunki materialne, element wymagający wyekspozowania. Uporządkowanie wg punktów, bardzo ułatwia przygotowanie i prowadzenie zajęć przez nauczyciela.

Ostatni, III rozdział, poświęcony jest: *Działaniom przyrodniczym i ekologicznym w przedszkolu.* Na uwagę zasługuje podpunkt zatytułowany *Przedszkole ostoją przyrody.* Dom rodzinny, jak i przedszkole, to miejsca, w których zaczynają się tworzyć przyzwyczajenia młodego człowieka. Naśladuje on zachowania dorosłych jakie oglądał w dzieciństwie, jak również przyzwyczajenia do ogólnie panującego ładu lub też jego braku. W rozdziale tym podjęto temat zagospodarowania otoczenia przedszkola np. "oczko wodne", "ogród dla robaków", "kompostownik".

Dodatkowe plusy tego podręcznika to:

- słownik tematów
- lista pomocnych stron internetowych
- lista przedszkoli współpracujących przy tworzeniu książki
- wybrane pomysły praktycznej edukacji ekologicznej w literaturze poświęconej wychowaniu dzieci w wieku przedszkolnym.

Otoczające nas środowisko ma ogromny wpływ na ogólne funkcjonowanie naszego organizmu, a tak mało poświęcamy czasu i uwagi, by o nie zadbać. Być może wynika to z tego, że nasi rodzice i nauczyciele zwracali na tą jakże ważną kwestię zbyt mało uwagi - czego katastrofalnych skutków jesteśmy obecnie świadkami. Każdy świadomy zagrożenia środowiska dorosły powinien zaszczepiać w młodych ludziach wrażliwość na ten problem, aby teraźniejsze młode pokolenie nie powieliło naszych błędów w dorosłym życiu.

Agnieszka Żuchowicz

aga_zuch@op.pl

Ekologiczna edukacja przedszkola, pod red. dr Elżbiety Jaszczyszyn, Stowarzyszenie na rzecz Ekorozwoju "Agro-Group", biuro@agrogrouppol.org.pl, Białystok 2003.

TEMAT: "DRZEWA I KAMIENIE NAUCZĄ CIĘ RZECZY, KTÓRYCH NIE USŁYSZYSZ Z UST ŻADNEGO NAUCZYCIELA" - CLARAVAL

Najmłodszy uczestnicy konkursu piosenki ekologicznej zachęcają do ochrony środowiska

Cel ogólny - uczniowie po przeprowadzonej lekcji powinni:

- wiedzieć, że obserwując przyrodę, można się wiele nauczyć
- mieć szacunek do starości i przemijania
- wiedzieć jak chronić lasy i drzewa przed zniszczeniem

Metody pracy: fotoekspresja plastyczna, plakat, rozmowa, wycieczka do dębu pomnika przyrody w naszej miejscowości, sadzenie drzewek wokół szkoły, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: zdjęcia swoje, rodziców oraz zdjęcia dziadków, pradiadków lub jeszcze starsze, do których dotrą uczniowie, arkusz szarego papieru, flamastry, nóżniki do zdjęć.

Przebieg zajęć:

WSTĘP: *Każdy z was zapewne przyglądał się kiedyś starym drzewom lub kamieniom i może nigdy nie zastanawialiśmy się nad tym ile one mają lat, jakie czasy i wydarzenia pamiętają. Na dzisiejszej lekcji chcemy połączyć dwa tematy: szacunku dla przyrody i szacunku dla ludzi starszych, gdyż nam, czyli młodemu pokoleniu, wydaje się czasem, że tylko do nas świat należy. Należy jednak pamiętać też o przeszłości i mieć do niej szacunek.*

- 1 Oglądamy fotografie przodków przyniesione przez dzieci, robimy z nich małą wystawkę, prosimy, aby opowiedzieli coś o człowieku, który jest na fotografii, może znają jakąś ciekawą historię związaną z babcią czy dziadkiem. Zwracamy dzieciom uwagę na to, jak wielkie doświadczenie życiowe mają starsi ludzie, jak wiele możemy się od nich nauczyć.
- 2 Przed lekcją malujemy na arkuszu mocno rozgałęzione drzewo i przyklejamy na nim zdjęcia poszczególnych pokoleń, zaczynając od najstarszych wybranych przez uczniów aż do zdjęć przedstawiających niektórych z nich jako ostatnie pokolenie. Zwracamy uwagę, na to, że po nich przyjdą następni, dla których oni będą przykładem i wzorem do naśladowania.
- 3 Dalszą część lekcji przeznaczamy na wycieczkę do znaj-

dującego się nie-opodal szkoły pomnika przyrody, jakim jest 300-letni dąb. Przyglądając się drzewu zachęcamy dzieci, aby starały się objąć drzewo - okazuje się, że potrzeba do tego 10 par małych rąk. Poświęcamy chwilę zadumy, jakie czasy historyczne pamięta to drzewo - są to czasy naszych pra-pradiadków, lata ok. r. 1700. Przy okazji zwracamy uwagę dzieciom na napisy, które zostawili po sobie jacyś ludzie podpisując się na drzewie i okaleczając je. Rozmawiamy z dziećmi na temat tego, jak wielkie korzyści my, jako ludzie mamy z drzewa - wytwarza tlen potrzebny nam do życia, pochłania dwutlenek węgla, daje cień, zwierzęta znajdują pod nim swoje pożywienie, z jego owoców mogą dzieci robić zabawki, możemy doznawać uczuć estetycznych podziwiając jego piękno - drzewo całkowicie komuś służy i tego może nas nauczyć - BYĆ POMOCĄ DLA INNYCH I DAWAĆ Z SIEBIE JAK NAJWIĘCEJ.

- 4 Po przyjeździe do szkoły organizujemy akcje posadzenia choćby kilku drzewek na terenie naszej szkoły, jako pamiątkę po sobie i dar dla świata przyrody, a tym samym dla siebie.

Po śpiewaniu i sprzątaniu przyszedł czas na zajadanie i podziwianie piękna przyrody

- 5 Jak chronić lasy przed zniszczeniem? Metodą "Burzy mózgów" dochodzimy wraz z dziećmi do odpowiedzi na powyższe pytanie. Sugerowane odpowiedzi: zbieramy makulaturę, nie rozpalamy ognisk w lesie, nie palimy plastikowych opakowań, zawieszamy na kasztanach budki ze środkami niszczącymi zarazę, sadzimy nowe drzewa itp.

Lekcję można zrealizować na dwóch jednostkach lekcyjnych.

*scenariusz opracowała Katarzyna Gorzelana
foto Renata Dziamska*